כמאן אזלא הא שמעתא דרב *כרבי מאיר דאמר יד אשה כיד בעלה, *רמינהו: *כיצד משתתפין במבוי, מניח את החבית ואומר הרי זה לכל בני מבוי, ומזכה להן על ידי עבדו ושפחתו העברים ועל ידי בנו ובתו הגדולים ועל ידי אשתו. ואי אמרת קנה יתהון בעלה, עירוב לא נפיק מרשותיה דבעל! אמר רבא: אע"ג דאמר רבי מאיר יד אשה כיד בעלה, מודה רבי מאיר לענין שיתוף, דכיון דלזכות לאחרים הוא, מיד בעלה זכיא. איתיביה רבינא לרב אשי: אלו שזוכין להן: [על ידי] בנו ובתו הגדולים ועבדו ושפחתו העברים, ואלו שאין זכין להן: על ידי בנו ובתו הקטנים ועבדו ושפחתו הכנענים ואשתו! אלא אמר רב אשי: מתניתין כשיש לה חצר באותו מבוי עסקינן, *דמגו דזכיא לנפשה זכיא לאחריני:

מתני׳ ונדר אלמנה וגרושה יקום עליה. כיצד, אמרה הריני נזירה לאחר שלשים יום, אע"פ שנשאת בתוך ל' יום אינו יכול להפר.

רש"י

כמאן אזלא הא שמעתא דרב. דמתרץ למתני' דיד אשה כיד בעלה: כרבי מאיר. דאמר בעלמא דיד אשה כיד בעלה: ורמינהו כיצד משתתפין כו'. במסכת עירובין וסתם מתני' ר' מאיר: אמר רבא דאע"ג דאמר רבי מאיר. בעלמא יד אשה כיד בעלה וכמי שנתן לאחתו דמי: מודה רבי מאיר לענין שיתוף דכיון דלזכות לאחרים הוא מיד בעלה זכיא. כלומר כיון דבעל דעתו הוי לזכות לאחרים, על ידי אשתו נמי יצא מיד בעלה ואין לו רשות בהן כלום והכי מזכי להו על ידה אבל בעלמא כגון דיהיב מתנה לאשתו אימא לך דיד אשה כיד בעלה: אלו זוכין. גבי שיתוף מבוי קמיירי שמזכה משלו לכל בני מבוי: על ידי בנו ובתו הגדולים. שכבר יצאו מרשותו, אבל לא על ידי בנו ובתו הקטנים שידן כידו וכן לא על ידי אשתו אלמא לר"מ אפילו על ידי שיתוף יד אשה כיד בעלה דמיא: אלא אמר רב אשי מתניתין. דלעיל דקאמר דיכול לזכות לכל בני מבוי על ידי אשתו: כשיש לה חצר באותו מבוי. דאותה אשה שאין כמדברהלרה זקוקה לבעלה דמגו דזכיא לנפשה להאוה חצר זכיא נמי לאחריני את השיתוף: מתני׳ ונדר אלמנה וגרושה כיצד. באיזה ענין אמר קרא שנדר אלמנה וגרושה יקום עליה, (א) אמרה הריני נזירה לאחר שלשים יום. ובשעת שנדרה היתה אלמנה או גרושה: אע"פ שניסת בתוך ל' יום. קודם שיחול הנדר עליה ואיכא למימר הואיל ולא חל הנדר עליה יפר לה בעל אפי' הכי אין יכול להפר דבתר אמירה אזלינן והוי להו קודמין ואין הבעל מפר בקודמין:

ר"ן

טפי מאין לבעליך רשות בהן וכי היכי דאין לבעליך רשות בהן בלחוד לא מהני כי אמר להו לתרוייהו נמי לא מהני דחדא מילתא נינהו: ושמואל אמר אפילו אמר מה שתרלי עשי לא קנה יתהון בעל שמואל לא פליג אדרב בפירושא דמתני' דמודה ליה ודאי דמתניתין אי אמר מה שתרלי עשי לא מהני אלא בדינא הוא דפליג עליה דרב מוקי מתני' כרבי מאיר דאמר יד אשה כיד בעלה וסבר לה כוותיה ומשום הכי פסיק ואמר דאי אמר לה מה שתרלי עשי קנה יתהון בעל ושמואל ודאי מודה ליה דמתני' הכי קתני אלא דפליג עליה בדינא משום דסבירא ליה דהלכתא כרבנן דלא אמרי' יד אשה כיד בעלה הילכך אי אמר לה מה שתרלי עשי אי נמי ע"מ שאין לבעליך רשות בהן בלחוד דכי הדדי נינהו מהני: כמאן אזלא האי שמעתא דרב כר"מ. דאמר בפ"ק דקידושין (דף כג:) גבי עבד כנעני דיד עבד כיד רבו דמי וה"ה ליד אשה דהוי ידה כיד בעלה: ביצד משתתפין במבוי. מבוי שחצרות פתוחות לתוכו וכל אחת ואחת אוסרת להוציא כלים שבבתו במבוי דרך החצר עד שישתתפו כל החצרות במבוי: מניח את החבית. של יין שיהו הכל משותפין בו כדי שיהא המבוי רשות א' לכולן: ה"ז לכל בני המבוי. שיהא להם חלק וזכות באותה חבית: העברים. שיש להם יד: ואי אמרת קנה יתהון בעלה עירוב לא נפיק מרשותיה. דכיון דאין יד לאשה בלא בעלה עדיין החבית ברשותו ולא זכו בה בני המבוי: מודה ר' מאיר לענין שיתוף דכיון דלזכות לאחרים הוא כיון דנפיק מיד בעלה זכיא. דנהי דאמר רבי מאיר דאין קנין לאשה בלא בעלה ה"מ היכא דיהיב לה אחר מתנה אבל מודה הוא דבעל שנתן מתנה לאשתו קנתה ואין הבעל אוכל פירות כדאמרינן בפ' חזקת הבתים (ב"ב דף נא:) ולא שמעי' ליה לר"מ דפליג בהא הילכך ה"ג כיון דבעל מ"מ הא קמפיק ליה מרשותיה אע"פ שאינו נותן לה ממש אלא לזכות את אחרים מודה דזכיא. כך נראה בעיני. לאו לאותובי *) לרב קאתי דבלא רב נמי קשיא מתנייתא אהדדי אלא למדחי פירוקיה דרבא אתא למירמי מתנייתא אהדדי: בנו ובתו הקטנים. שאין להם יד ועבדו ושפחתו הכנענים ואשתו נמי ידן כידו ואמאי והאמר רבא דכל היכא דמזכה הבעל לאחרים ע"י יש לה יד: אלא א"ר אשי. כי קתני מזכה להן ע"י אשתו דוקא בשיש לה חצר באותו מבוי כגון שנפלה לה בירושה בעודה ארוסה והוא כתב לה בעודה ארוסה דין ודברים אין לי בנכסיך דבכי האי גוונא מהני כדאיתא בריש פרק הכותב (כתובות פג.) דמגו דזכיא לנפשה להתיר חצרה דבבעל שנתן מתנה לאשתו אפי' ר"מ מודה דיש לה יד וכדכתיבנא לעיל זכיא נמי לאחריני לכל בני המבוי: ולענין הלכה פסק הנגיד רבינו שמואל הלוי בשם רב עמרם גאון ז"ל דהלכה כשמואל דאע"ג דפלוגתייהו הכא לענין איסורא וקי"ל כרב באיסורי (בכורות מט:) אפ"ה כיון דעיקר פלוגתייהו בדינא הליא אי אמרינן יד אשה כיד בעלה או לא נקטינן כשמואל דהלכתא כוותיה בדיני ועוד דרב כר"מ ושמואל כרבנן הלכך נקטינן כוותייהו ועוד דסוגיין בעלמא כשמואל דעל מנת שאין לבעליך רשות בהן בלחוד מהני כדאמרינן פ' מי שאמר הריני נזיר (נזיר דף כד:) גבי הפרישה בהמתה אי מעלה היתה הבהמה דמקשינן מה שקנתה אשה קנה בעלה ומשני כגון שקמלה מעיסתה ואי נמי דאקני לה אחר מנה על מנת שאין לבעלה רשות בהן ובפרק בן סורר ומורה (סנהדרין דף עא.) נמי אמרי' אינו חייב עד שיאכל משל אביו ומשל אמו ופרכינן אמו מנא לה מה שקנתה אשה קנה בעלה ומשני כגון דאקני לה אחר ע"מ שאין לבעלה רשות בהן וכן פסק הרב רבינו משה בר נחמן ז"ל ולפי זה כי אמר לה על מנת שאין לבעליך רשות בהן בלחוד מהני אבל רבינו תם והראב"ד ז"ל פסקו כרב משום דפלוגתייהו הכא גבי נדרים דאיסורא נינהו וקיימא לן דהלכתא כרב באיסורי ולפי זה לא מהני אלא כי אמר לה על מנת שאין לבעליך רשות בהן אלא מה שאת נותנת בפיך והרמב"ם ז"ל *) מילע את הדרך שפסק כשמואל אלא שכתב דלשמואל נמי תרתי בעינן ע"מ שאין לבעליך רשות בהן ומה שתרלי עשי שהוא ז"ל מפרש דרב ושמואל בהא פליגי דרב סבר דהאי דנקט מתניתין שאת נותנת לפיך דוקא הוא ולישנא אחרינא לא מהני ביה דאי אמר נמי מה שתרלי עשי (לא) קנה יתהון בעל ושמואל סבר דלאו דוקא דהוא הדין מה שתרלי עשי ומיהו לכולי עלמא תרי לישני בעינן והקשו עליו וכי מאי מוסיף במאי דאמר לה נו מה שתרלי עשי הא אינו אלא כאומר ע"מ שאין לבעליך רשות בהן בלחוד ונראה לי דהיינו טעמא משום דכי אמר לה מה שתרלי עשי לדידה נמי לא יהיב לה לגמרי דנימא לאלתר זכה בהן בעל אלא הרי הוא כאומר לה לא יהו שלך אלא לאותו דבר שתרלי לעשות בהן בכל שעה ושעה וסבירא ליה לשמואל דכי היכי דמייחד לדבר אחד מיוחד מהני הכי נמי כיון דמייחד לאותו דבר שתרלה לעשות מהן כל שעה ושעה מהני שאין קנין חל אלא באותה שעה שתרלה לעשות בהן איזו דבר לאותו דבר בלחוד: מתני׳ ונדר אלמנה וגרושה יקום עליה כיצד אמרה הריני נזירה לאחר שלשים יום אע"פ שנשאת וכו'. דודאי קרא להכי אתא דאי בלא נשאת למה איצטריך קרא לומר דיקום עליה פשיטא מאן מפר לה אלא ודאי נשאת איצטריך לומר דכיון שנדרה בעודה אלמנה אע"פ שאמרה שיחול הנדר לאחר ל' יום כי נשאת לאחר מכן אינו מפר משום דבתר אמירה אזלינן שנדרה קודם שנשאת ואין הבעל מפר בקודמין: נדרה והיא ברשות הבעל וכו' הרי זה מופר. דבתר שעת אמירה אזלינן בין לקולא בין לחומרא:

*) פ"ז מהלכות נדרים הלכה י"ז   *) נ"ל לרבא וכו' דבלא רבא

תוספות

כמאן אזלא הך שמעתא דרב כר"מ. דאמר פרק קמא דקידושין דיד עבד כיד רבו דמי ומשמע ליה לרבי [זכאה] דהכי נמי אמר גבי אשה ומתני' ר"מ דסתם משנה ר"מ: ורמינהו כיצד משתתפין במבוי. פירוש שיש הרבה חצירות פתוחות למבוי ואסורות לטלטל בתוכו להוציא ולהכניס בתוכו: מניח חבית של יין. ומזכה להם על ידי אשתו והוי כאילו הכא דיירי' ואין אוסרין זה על זה: ואי אמרת יד אשה כיד בעלה כו'. אלא שמע מינה דר' מאיר לא אמר אלא בעבד אבל לא באשה וקשה לרב: כיון דלזכות לאחרים מיד בעלה זכיא. כיון דבעל עצמו מזכה בהם ומסתלק עצמו מהלקו [זכיא כדאמרי' במתנה הבעל] שאין הבעל אוכל פירות: איתיביה רבינא לרב אשי. אמתני' דעירובין קאי ולא קאי אהך סוגיא כלל: ואלו שזכין. כלומר שמזכין על ידן וכו' ואשתו: בשיש לה בית בחצר. ואוסרת היתה על המבוי וצריך הבעל לזכות גם לעצמה והיא קונה כדאמר כיון דבעל יהיב לה מגו דזכיא לנפשה קניא לאחרינא בהכי מיירי מתניתין דעירובין, וברייתא דאבל לא על ידי אשתו כשאין לה בית בחצר ואין זוכה לאחרים דלא הוי כאילו הבעל נותן לעצמה: ונדר אלמנה וגו'. קיימא מתניתין אקרא כיצד אמרינן פטיה שאמרה: אינו יכול להפר. דאמרינן דאזלינן בתר שעת נדרה ואז היתה אלמנה ובעל אינו מיפר בקודמין:

פי' הרא"ש

כמאן אזלא שמעתא דרב כר"מ. דאית ליה בפ"ק דקידושין (דף כג:) דאין קנין לעבד בלא רבו וסבר רב דבאשה נמי קאמר ר"מ דאין קנין לאשה בלא בעלה: כיצד משתתפין במבוי. חצירות הפתוחות למבוי אוסרות זו על זו לטלטל מתוכן למבוי משום דחצירות מיוחדות לבעליהן והמבוי לרבים וגזרו חכמים דילמא אתי לאפוקי מרשות היחיד לרשות הרבים עד שישתתפו יחד ונראה כאילו דרין כולם יחד במקום שמונח שיתופן: מניח את החבית. של יין או של גרוגרות: ואי אמרת קנה יתהון בעל. דר"מ סבר יד אשה כיד בעלה: דכיון דלזכות לאחרים הוא מיד בעלה זכיא. דכיון דבעל גופיה מזכה להם ומסתלק ממה שזוכה כדאמרינן במתנה שהבעל נותן לאשתו קנתה ואין הבעל אוכל פירות: איתיביה רבינא לרב אשי. אמתני' דעירובין פריך ולא קאי אסוגיא דהכא: מתניתין בשיש לה חצר באותו מבוי. ואוסרת על בני המבוי וצריך הבעל לזכות גם לאשה אבל מהני' דעירובין מיירי בשאין לה חצר הילכך אין לה יד לזכות לאחרים: מתני׳ אינו יכול להפר. אע"פ שהנדר חל כשהיא תחתיו דבתר שעת הנדר אזלינן וכן בסיפא: *) נדרה בו ביום כו' והחזירה בו ביום. ואח"כ שמע את נדרה אינו יכול להפר כיון שיצאה לרשות עצמה בין נדרה להפרה דאין הבעל מפר בקודמים דילא הכי כדפירש באשה היושבת תחת בעלה ונדרה ונגרשה בעלה והחזירה ואח"כ שמע אע"ג דהנדר היה בבית אישה אינו מפר כיון דהפסיקו גירושין בין נדר לשמיעה [illegible]

*) שייך לדף פ"ח

עין משפט נר מצוה

נב א מיי' פ"א מהל' עירובין הל"ב סמג עשין א טוש"ע או"ח סי' שסו סעי' ט:
ד ב מיי' שם טוש"ע שם סעי' י:
נג ג ד מיי' פי"ג מהל' נדרים הל' יג סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סי' רלד סעי' לה:

תורה אור

[קידושין כג:] [עירובין עג: עט: גיטין סה:] [ב"מ יג:]

הגהות הב"ח (א) רש"י ד"ה ונדר וכו' יקום עליה דכיון דאין לה בעל מי יפר לה אלא דאמרה הריני וכו' כצ"ל והד"א: